

Program: Klimat i Energia

Analizy i Opinie CSM

w cyklu:

„Zmiany klimatu: wyzwania dla polityki”

Nr 10 (luty)/2010

„ERENE dla Klimatu i Energii: Inicjatywa na rzecz energii odnawialnych i zapobiegania zmianom klimatu.”

Agnieszka Rochon

Postępujące zmiany klimatyczne mają wpływ na politykę, gospodarkę i na codzienne życie Polaków. Stanowią one globalne wyzwanie nie tylko dla polityków, ale dla całych społeczności, jak również dla każdego z nas.

Mając na uwadze złożoność problemów związanych ze zmianami klimatu, dostrzegamy pilną potrzebę debaty publicznej angażującej szerokie spektrum partnerów, w tym przedstawicieli świata polityki, nauki, środowisk biznesowych, administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych.

Wierzymy, że szanse i zagrożenia związane ze zmianami klimatu powinny być odzwierciedlone w priorytetowych założeniach polskiej polityki wewnętrznej i zewnętrznej oraz na forum Unii Europejskiej i ONZ.

Widzimy potrzebę działań, szczególnie ze strony instytucji szeroko rozumianego społeczeństwa obywatelskiego, zmierzających do podniesienia świadomości społecznej w zakresie zmian klimatycznych oraz wynikających z nich konsekwencji dla Polski.

ERENE dla Klimatu i Energii:

Inicjatywa na rzecz energii odnawialnych i zapobiegania zmianom klimatu.

Wobec aktualnych wyzwań i zagrożeń w obszarze polityki energetycznej Europa potrzebuje nowych strategii i modeli działania, opartych na czystych ekologicznie, innowacyjnych, technologiach. Takim modelem jest Europejska Wspólnota na rzecz Odnawialnych Energii ERENE¹, która zakłada optymalne wykorzystanie dostępnego w Europie potencjału odnawialnych źródeł energii w ramach inicjatywy politycznej, opartej – analogicznie do Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWiS) czy Europejskiej Wspólnoty Atomowej (EURATOM) - na wspólnotowych zasadach współpracy leżących u podstaw Unii Europejskiej.

Energia odnawialna - w porównaniu do innych źródeł energii - najpełniej przyczynia się do realizacji europejskich celów klimatycznych i jako rodzime w kontekście europejskim źródło, zmniejsza stosunkowo dużą, wynoszącą aktualnie, zależnie od interpretacji danych, od 52% do 60%² zależność UE od importu; czy też od wahań cen ropy, gazu i uranu, zapewniając tym samym bezpieczeństwo dostaw. Wykorzystanie potencjałów odnawialnych źródeł energii jest więc - obok oszczędności i poprawy wydajności energetycznej - najbardziej adekwatną odpowiedzią na aktualne i przyszłe wyzwania w obszarze klimatyczno-energetycznym.

Celem ERENE jest: przedstawienie w dłuższej perspektywie czasowej (do roku 2050) europejskiej energetyki, opartej głównie na wykorzystaniu kopalnych surowców energetycznych bądź energii jądrowej w sektorze energetyki elektrycznej w 100%, na energię odnawialną. ERENE to na

¹ Koncepcja ERENE została opracowana przez Michalele Schreyer (była komisarz Komisji Europejskiej ds. Budżetu) i Lutza Metza (Dyrektor Zakładu Badań nad Polityką ekologiczną Freie Universität w Berlinie) na zlecenie Fundacji im. Heinricha Bölla.

² W statystyce Eurostatu z 2007 r. energia atomowa została ujęta jako rodzime źródło energii, zaś w statystyce Öko Institut z 2006 r. nie, ponieważ tylko 2% uranu pochodzi z krajów UE.

razie wizja, której realizacja – wymagająca zgody wszystkich członków UE - nie będzie łatwa, ale nie utopia.

Strategia dla ambitnych celów klimatycznych

Znaczenie energii odnawialnych dla tworzenia zrównoważonej, przyjaznej klimatowi polityki energetycznej Unii Europejskiej znalazło odbicie w sformułowanym jako odpowiedź na zmiany klimatu, pakiecie Komisji Europejskiej. Cele pakietu klimatycznego – przez jednych uznane za ambitne, przez innych za niewystarczające – zakładają redukcję CO₂ o 20% do roku 2020; przy jednoczesnym 20 – procentowym zwiększeniu efektywności energetycznej i udziału odnawialnych energii w całkowitym zużyciu energetycznym UE. Pakiet obejmuje także dyrektywę promującą stosowanie OZE.

ERENE nie jest alternatywą dla pakietu Komisji, lecz propozycją dla tych krajów Unii Europejskiej, które w odniesieniu do wyzwań klimatyczno-energetycznych, chcą realizować bardziej ambitne cele i umożliwić wspieranie ich na tej drodze za pomocą odpowiednich instrumentów. W odróżnieniu od założeń pakietu klimatycznego, który – aby osiągnąć wytyczone cele - zakłada podział zobowiązań i zadań pomiędzy państwa członkowskie UE, ERENE proponuje ujęcie i wykorzystanie potencjałów zielonej energii poszczególnych państw, nie tylko w wąskim kontekście narodowym, lecz w ramach wspólnotowej, europejskiej strategii.

Impuls dla integracji

ERENE może powstać – podobnie jak EURATOM – jako nowa wspólnota powołana na podstawie odrębnego traktatu, lub zostać utworzona na podstawie obowiązujących traktatów w strukturach Unii, jako projekt „Wzmocnionej współpracy”. Obie opcje są możliwe i zawierają godny uwagi potencjał polityczny, który podkreśla wagę wspólnych europejskich

przedsięwzięć, także i w wymiarze ideowym.

ERENE w formie wzmocnionej współpracy, może stać się nowym znaczącym projektem integracyjnym UE, nawet jeśli – podobnie jak w przypadku Unii Walutowej – nie wszystkie państwa od razu do niej przystąpią. Utworzenie, po EWWiS i EURATOM-ie, Wspólnoty na rzecz Energii Odnawialnych, byłoby symbolem politycznej woli pogłębiania integracji Unii Europejskiej i zarazem rozpoczęcia nowego etapu na drodze rozwoju UE – oraz przejścia od ery wykorzystywania kopalnych i jądrowych źródeł energii - do wieku wykorzystania energii odnawialnych.

Potencjał energetycznej niezależności

Dzięki różnorodności warunków klimatycznych, geologicznych i hydrologicznych w Europie występują wszystkie alternatywne źródła energii – zarówno energia wiatru, wody, słońca, fal pływowych, jak i zasoby geotermalne czy też biomasa - w ilości i koncentracji opłacalnej dla procesu ich pozyskiwania. Według stosunkowo ostrożnej, uwzględniającej jedynie potencjał ekonomiczny³ zielonej energii, analizy Instytutu Ekologicznego we Freiburgu (*Öko – Institut*), wykonanej w 2006 roku, na potrzeby Niemieckiego Centrum Podróży Powietrznych i Kosmicznych (DRL); łączny potencjał wytwarzania zielonej energii państw europejskich jest większy, niż aktualne, czy nawet uwzględniające wzrost gospodarczy poszczególnych państw w perspektywie długookresowej, zapotrzebowanie na energię elektryczną. Mimo to, aktualnie Europa wykorzystuje jedynie około 10 % potencjału odnawialnych źródeł energii. Nawet jeśli tempo inwestycji związanych z wykorzystaniem energii alternatywnych wzrasta, to - jeśli celem ERENE jest zabezpieczenie dostaw energii elektrycznej z OZE w stu procentach -

³ Potencjał ekonomiczny OZE to potencjał, który w odniesieniu do maksymalnych, fizycznie dostępnych zasobów uwzględnia ograniczenia techniczne (dostępny lub możliwy stan technologii, ograniczenia strukturalne i przeciwwskazania ekologiczne) oraz wymogi opłacalności wykorzystania zasobów dla celów gospodarczych.

Europa znajduje się na początku drogi. Niezbędne są inwestycje na odpowiednio ukierunkowane badania, budowę urządzeń demonstracyjnych oraz rozwój i transfer innowacyjnych technologii.

Wspólne działania i koordynacja różnorodności

Ponieważ występowanie, koncentracja i kombinacja OZE w Europie nie jest równomiernie rozłożona, nie wszystkie państwa UE posiadają odpowiednio duży, zapewniający energetyczną samowystarczalność, potencjał odnawialnych źródeł energii. Należy do nich, między innymi, Polska, która przy maksymalnym wykorzystaniu potencjału źródeł odnawialnych energii, jest w stanie pokryć we własnym zakresie 68%⁴ lub – w wersji bardziej optymistycznej – 80 %, ⁵ szacowanego w perspektywie długoterminowej (do roku 2050), zapotrzebowania na energię elektryczną. Konieczne jest także stworzenie międzynarodowej sieci, umożliwiającej przepływ energii elektrycznej pomiędzy członkami Wspólnoty, inteligentnego systemu przepływu energii i – idąc dalej – stworzenie europejskiego wspólnego rynku dla handlu zieloną energią. Pozwoli to krajom, które nawet wykorzystując w przyszłości całkowicie swój potencjał OZE nie będą samowystarczalne, uzupełnić deficyt dostawami z innych krajów europejskich.

Wspieranie i koordynowanie związanych z transnarodowym wykorzystaniem potencjałów energii odnawialnych inwestycji, stworzenie struktury dla wymiany myśli technicznej, wspólnych badań i transferu innowacyjnych technologii; to zadania które, przejmie nowa Wspólnota. ERENE nie zastąpi wysiłków poszczególnych państw w procesie przechodzenia od energetyki opartej na kopalnych i jądrowych nośnikach energii do energetyki opartej na OZE, może jednak proces ten skutecznie wspierać.

⁴ Wynik analizy wykonanej przez Öko – Institut na zlecenie DLR w 2006 roku.

⁵ Wynik analizy wykonanej przez DLR i Instytut Energetyki Odnawianej na zlecenie Greenpeace Polska z 2008 roku.

W tym kontekście, ERENE otwarta jest dla państw europejskich, niezależnie od ich potencjałów energii odnawialnej czy możliwości inwestycyjnych. W osiągnięciu wspólnego celu, członkowie wspólnoty będą mogli zainwestować, zarówno odnawialne zasoby, jak i *know how*, potencjał przemysłowy czy środki finansowe.

Szanse modernizacyjne

Przyczyniając się do realizacji modelu nowoczesnej, przyjaznej dla klimatu ekologicznie czystej, zrównoważonej energetyki ERENE ma także szansę stać się wspólnotą państw europejskiej awangardy energetycznej, zaś wspierając rozwój technologiczny energii odnawialnej, jako branży przyszłości, zwiększa konkurencyjność Unii Europejskiej i jej państw członkowskich. Już teraz – przy niewielkim wykorzystaniu OZE - liczba zatrudnionych w tej gałęzi gospodarki wynosi ok. 350 000.

Powodzeniem politycznej i faktycznej implementacji ERENE, zainteresowane powinny być, szczególnie kraje takie, jak Polska, które do Unii Europejskiej weszły stosunkowo niedawno i w związku z tym nie mogły skorzystać z możliwości rozwojowych, jakie w latach wcześniejszych krajom Europy Zachodniej zapewniały kolejno EWWiS oraz EURATOM. W przypadku nowej Wspólnoty, która nie wyszła jeszcze poza etap wizji, Polska może mieć realny wpływ na jej formę, kompetencje i instrumenty i – ponadto – ma szansę wykorzystać potencjał rozwojowy ERENE, zarówno do modernizacji przestarzałego technologicznie sektora energetycznego, jak i rozwoju nauki i innowacyjnych technologii.

Agnieszka Rochon

Absolwentka germanistyki UJ. W latach 1996-2001 referentka działu Współpracy Międzynarodowej Fundacji im. Heinricha Bölla w Berlinie. Od roku 2001, dyrektorka Biura Regionalnego Fundacji w Warszawie. Prowadzi programy dotyczące zagadnień integracji europejskiej, polityki równościowej i polityki klimatyczno - energetycznej UE oraz stosunków UE ze wschodnimi sąsiadami.
E-mail: rochon[at]boell.pl.